

ТРУДОВА ПІДГОТОВКА

В РІДНІЙ ШКОЛІ

№ 4, 2021 ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС: 68837

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 4 (152) 2021

ЖОВТЕНЬ — ЛИСТОПАД — ГРУДЕНЬ

Виходить 4 рази на рік

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор

Дмитро КІЛЬДЕРОВ, декан інженерно-педагогічного факультету Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор

Андрій ГЕДЗИК, перший проректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, доктор педагогічних наук, професор

Галина ГАВРИЛЮК, завідувач науково-методичної лабораторії технологій КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», кандидат педагогічних наук

Роман ГУРЕВИЧ, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, академік АНВО України

Олександр КОБЕРНИК, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, доктор педагогічних наук, професор

Микола КОРЕЦЬ, проректор з науково-педагогічної та адміністративно-господарчої роботи Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор

Віра КУРОК, завідувач кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України

Тарас ОЛЕФІРЕНКО, декан факультету педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук, професор

Леонід ОРШАНСЬКИЙ, завідувач кафедри трудового і професійного навчання та декоративно-ужиткового мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, доктор педагогічних наук, професор

Людмила РАК, старший викладач кафедри природничо-математичної освіти і технологій Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, методист трудового навчання Науково-методичного центру професійного розвитку педагогічних працівників Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, відмінник освіти України

Володимир СТЕШЕНКО, завідувач кафедри педагогіки і методики технологічної та професійної освіти Слов'янського державного педагогічного університету, доктор педагогічних наук, професор

Микола ПРИГОДІЙ, завідувач кафедри промислової інженерії і сервісу Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор

Григорій ТЕРЕЩУК, перший проректор Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України

Олексій ТОРУБАРА, декан технологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, доктор педагогічних наук, професор

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державне інформаційно-виробниче підприємство
видавництво «Педагогічна преса»

Заснований у 1995 р.

До 2012 р. журнал виходив у світ під назвою «Трудова підготовка в закладах освіти», до 2014 р. під назвою «Трудова підготовка в сучасній школі»

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації,
серія KB № 20004-9804P

У НОМЕРІ:

УЧИТЕЛЮ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Тетяна МАЧАЧА

Дидактичний конструктор навчального
предмета «Технології. 5–6 класи»

Частина II 2

Василь ТУТАШИНСЬКИЙ

Модельна навчальна програма «Технології» 19

Володимир СТЕШЕНКО

Професійна підготовка майбутнього
вчителя трудового навчання в магістратурі
в контексті нових стандартів 30

Юлія КОЛЕСНИК-ГУМЕНЮК

Ступенева форма освіти в підготовці
майбутніх викладачів професійно-
художнього профілю 33

Софія ГУМЕНЮК

Застосування технології ліногравюри
в підготовці фахівців художнього профілю 37

Світлана БІЛЕВИЧ, Ольга ВАСИЛЕНКО

Апсайклінг-проекти в технологічній освіті:
Досвід упровадження 40

Зміст журналу «Трудова підготовка» за 2021 рік 46

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори.
Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення
прийнятих до друку матеріалів. Рукописи не повертаються.
У разі використання матеріалів посилання на журнал є обов'язковим.
© Усі права захищені. Жодні частина, елемент, ідея, композиційний підхід
цього видання не можуть бути скопійованими чи відтвореними
в будь-якій формі і ніякими засобами – ні електронними, ні фотомеханічними,
у тому числі й ксерокопіюванням, записом або комп'ютерним архівуванням,
без письмового дозволу видавця

© «Педагогічна преса», 2021
© «Трудова підготовка в рідній школі», 2021

СТУПЕНЕВА ФОРМА ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНО- ХУДОЖНЬОГО ПРОФІЛЮ

Юлія КОЛІСНИК-ГУМЕНЮК, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Соціально-економічні зміни на сучасному етапі розвитку України закономірно вимагають удосконалення всіх галузей господарства й освіти, зокрема. Прагнення до інтеграції у світову спільноту ставить перед педагогікою завдання створення нових концепцій, які враховували б соціальні реалії сучасності. Освіта сьогодні покликана забезпечити молоді необхідні знання, уміння, навички та компетентності для особистісного розвитку; участі в процесах розбудови суспільства, адаптації до сучасного ринку праці, використання свого потенціалу впродовж життя. Удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців пов'язане, зокрема, з проблемою формування й розвитку в них сучасного наукового мислення та професіоналізму в майбутній діяльності.

Аналіз професійно-педагогічної підготовки викладачів у ЗВО професійно-художнього профілю виявив відсутність у значній кількості викладачів професійно орієнтованих дисциплін належної педагогічної підготовки. Переважна більшість викладачів мали художню освіту, тому основи педагогіки і психології починали вивчати на курсах підвищення кваліфікації, під час навчання в аспірантурі або здобуваючи другу вищу освіту. Лише викладач, який всебічно володіє художньою спеціальністю та психолого-педагогічними знаннями, є цілком підготовленим до професійно-художньої педагогічної діяльності. Адже викладач, який має лише вищу художню освіту проводить заняття інтуїтивно, не враховуючи методичних особливостей професійної освіти, допускаючи значні методологічні упущення в розробці на-

вчально-методичного забезпечення занять. Тому є потреба у відкритті факультетів, які готували б викладачів художнього напрямку, а також впровадження дисциплін: «Педагогіка», «Психологія», «Методика викладання загально-художніх і професійно орієнтованих дисциплін» в освітньо-професійні програми підготовки художників у ЗВО. Так у Львівській академії мистецтв і Харківській державній академії дизайну і мистецтв відкрито кафедри педагогіки. Крім того, майбутні викладачі спочатку здобувають базову художню освіту в коледжах художнього профілю, а після цього – педагогічну в закладах вищої освіти III-IV рівня акредитації. Також здобути другу вищу педагогічну освіту, можна на комерційних засадах. Викладачі, які мають вищу художню освіту, на платній основі додатково здобувають педагогічну в закладі вищої освіти.

Сучасна освіта – це відкритий процес, що відбувається не тільки у спеціалізованих для навчання закладах і не тільки під керівництвом викладачів-професіоналів, а й всюди, зокрема під впливом тих фахівців, які мають певний досвід і намагаються передати його іншим. Вища школа «закладає фундамент професії, формує менталітет фахівця, розширює професійний профіль, розвиває творчі здібності, забезпечує професійну мобільність і конкурентоспроможність... базова освіта – це не тільки спеціальні дисципліни, це і гуманітарна підготовка, і найголовніше, – фундаментальна підготовка за фахом. Фундаментальна підготовка визначає можливість і реальність стратегічного мислення, здатність передбачати» [6, с.39].

В Україні встановлено декілька основних освітніх рівнів: початкова загальна освіта; базова загальна середня освіта; повна загальна середня освіта; професійно-технічна освіта; неповна вища освіта; базова вища освіта; повна вища освіта.

До освітніх рівнів вищої освіти належать:

1. Неповна вища освіта – освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатніми для здобуття нею кваліфікацій за ОКР (освітньо кваліфікаційний рівень) молодшого спеціаліста.

2. Базова вища освіта – освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатніми для здобуття нею кваліфікацій – бакалавра.

3. Повна вища освіта – освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатніми для здобуття нею кваліфікацій магістра.

У розвитку професійно-художньої освіти важливе значення мають положення, викладені у Конституції України (1996); Законах України «Про освіту» (1991), «Про загальну середню освіту» (1999), «Про професійно-технічну освіту» (1998), «Про вищу освіту» (2002); Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття) (1993), Національній доктрині розвитку освіти (2002); Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні (2004), Концепції естетичного виховання учнівської молоді (1991), Положенні «Про ступеневу систему освіти в Україні» (1993), «Про ступеневу професійно-технічну освіту» (1999), «Про вище професійне училище та центр професійно-технічної освіти» (2000), положеннями Національної доктрини розвитку освіти (2001), «Про організацію навчально-виробничого процесу в професійно-технічних навчальних закладах» (2006) та інших нормативно-правових документах, що регламентують діяльність

професійних художніх навчальних закладів України.

У 1972 році була опублікована доповідь Міжнародної комісії з розвитку освіти (доповідь «Фора»), в якій обґрунтовується пропозиція прийняти назву «неперервна освіта» для майбутніх нововведень як у розвинених, так і в країнах, що розвиваються. Ця пропозиція знайшла відображення в заключній доповіді на III Міжнародній конференції, проведеній ЮНЕСКО в 1972 році в м. Токіо.

Ступенева форма освіти ставить цілий ряд питань до кадрової політики, яка має скеровувати талановитих, достатньо підготовлених до педагогічної, наукової і творчої діяльності бакалаврів на магістерське навчання, з метою поповнення або заміщення ними посад викладачів, які не справляються із своїми професійними завданнями.

У 1993 році Міністерство освіти України розробило Положення про ступеневу освіту в Україні, підґрунтям якого стали всі офіційні документи щодо функціонування системи вищої освіти, прийняті у 1991-1993 рр., а також відповідні міжнародні документи, зокрема Міжнародний стандарт класифікації освіти, прийнятий ЮНЕСКО. Згідно даного документу на кожному ступені передбачалися широкі можливості освіти в задоволенні різноманітних культурно-освітніх потреб особистості та суспільства, підвищенні гнучкості загальноосвітньої, загальнокультурної, професійної та наукової підготовки фахівців, підвищенні соціальної значущості, престижу знань та соціального захисту в умовах змін потреб економіки і ринку праці, фундаментальності знань та інтеграції у світову систему освіти. У Положенні визначались освітні ступені (початкова загальна середня освіта, основна загальна середня освіта, повна загальна середня освіта, базова вища освіта, вища освіта); фахові ступені (робітник, молодший спеціаліст, спеціаліст, бакалавр); наукові ступені (магістр наук, доктор філософії (кандидат наук), доктор наук). У 1994 р. уведено у дію «Перелік напрямів вищої базової освіти та кваліфікаційних рівнів у навчальних закладах України», наступна модифікація якого вийшла у 1997 р.

Відповідно до статті 30 Закону «Про освіту» [3] та Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 65 від 20 січня 1998 року [4], підготовка фахівців з професій художнього профілю спрямовувалася за освітньо-кваліфікаційними рівнями: кваліфікований робітник, молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр незалежно від підпорядкування та форм власності художніх навчальних закладів.

Говорячи про ступеневу форму освіти, ми не можемо оминати початкову і середню художню освіту, її роль і значення в безперервному навчальному процесі. Починаючи з 1960-х років, розширюється система дитячих художніх шкіл, художніх студій і самодіяльних об'єднань, які дають початкову художню підготовку з рисунку, живопису, пластики. У 1990-х роках, у рамках шкільної реформи, деякі ліцеї та інші загальноосвітні школи запроваджують поглиблене вивчення образотворчого мистецтва. Завдяки зміцненню співпраці між середньою і вищою художньою освітою (прикладом таких зв'язків, є навчально-методичний комплекс Львівської академії мистецтв, до якого входять чотири коледжі декоративно-ужиткового мистецтва, художнє професійно-технічне училище та Мала академія мистецтв у селі Підбужі), вирішується проблема концепції безперервної мистецької освіти.

Починаючи з 1991 р. ступенева професійно-художня освіта охоплює три рівні: початкова професійно-художня освіта – набуття молоддю робітничої кваліфікації з однієї або кількох професій в умовах загальної середньої художньої освіти, міжшкільних комбінатів, виробництва; середня професійно-художня освіта – підготовка кваліфікованих робітників з однієї або групи складних професій в умовах професійного навчального закладу художнього профілю; вища професійна освіта – формування професійної робітничої кваліфікації з складних професій і кваліфікації молодшого спеціаліста в умовах вищого художнього професійного училища [5, с. 127].

Ступенева форма освіти змінює структуру фахової художньої освіти. До трьох вищих на-

вчальних закладів, які мають досвід підготовки фахівців згідно зі своїм спрямуванням – НА-ОМА, ЛАМ та ХХШ, приєдналися художні технікуми, художньо-педагогічні училища та училища декоративно-ужиткового мистецтва, які після акредитації стали вищими навчальними закладами першого та другого рівнів.

Ступенева система вищої освіти організовувалася, за кількома стадіями – циклами. Перший – триває 2 роки й уточнює фахову орієнтацію студента. Другий цикл триває 2 – 3 роки і є стадією поглиблення фахової підготовки. Третій, триває 1 рік, та готує до початку наукових досліджень. Терміни підготовки молодших спеціалістів становив 2 – 4 роки, бакалаврів 2 – 3 роки і спеціалістів 4 – 5 років, магістрів, що дорівнював рівню спеціаліста (третій цикл) становив один рік [1, с. 36–37].

Освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця – бакалавр, здобувається на основі повної загальної середньої освіти отримавши поглиблену загальноосвітню підготовку, професійно-орієнтовані вміння і знання для вирішення професійних завдань у певній галузі. Випускникам присвоюється кваліфікація „бакалавр” і видається диплом, в якому зазначається назва напряму підготовки. Факультети (інститути) можуть здійснювати підготовку молодших бакалаврів, якщо вони утворили комплекс з іншими навчальними закладами, які проводять підготовку за програмами такого рівня. Особи, які в період навчання за програмою підготовки бакалавра припинили навчання, мають право за індивідуальною програмою здобути освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого бакалавра за цією або спорідненою спеціальністю в іншому акредитованому вищому навчальному закладі або в університеті [2]. Кожному бакалавру надається можливість продовжити навчання за програмою спеціаліста, а найбільш здібним – за програмою магістра. Хоча перехід України на ступеневу систему проходить повільно, але більш системно, оскільки тут освітній простір є більш однорідним завдяки тому, що регулюється за допомогою освітніх стандартів. Українські ступені бакалавра та магістра, є завершеними

освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста та дають право здійснювати професійно-педагогічну діяльність.

Тому актуальною є підготовка викладацьких кадрів на різних етапах: магістратурі, аспірантурі та докторантурі. Магістратура є першим етапом професійно-педагогічної підготовки майбутніх викладачів вищих навчальних закладів та вважається необхідною умовою професійного становлення та розвитку майбутнього викладача, оскільки основна мета полягає у формуванні готовності до викладацької діяльності. Освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця – магістр, надається особі, яка на основі отриманої кваліфікації бакалавра здобула поглиблені спеціалізовані вміння та знання у ЗВО IV рівня акредитації, має досвід їх застосування для вирішення професійних завдань. Програма підготовки надає майбутнім фахівцям знання і навички наук, педагогічної та дослідницької діяльності. Випускникові присвоюється кваліфікація магістра і видається диплом, в якому зазначені спеціальності підготовки або галузь знань.

Крім того, серед освітньо-наукових рівнів розмежовуються доктор філософії і доктор наук. Здобуття вищої освіти на освітньо-науковому рівні доктор філософії є новим для вітчизняної системи професійної підготовки. Його впровадження пояснюється намірами України щодо входження у загальноєвропейський освітній простір.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волков С. М. Професійне мистецтво й мистецька освіта: точки перетину, орієнтири розвитку // С. М. Волков / Культура України. Вип. 42. У 2 ч. 4.1 : зб. наук. пр. / М-во культури України, Харк. держ. акад. культури; за заг. ред. В. М. Шейка. – Х. : ХДАК, 2013. – С. 30–42.
2. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 1.07.2014 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 37–38. – С. 2004. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 34. – С. 451
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» № 65 від 20 січня 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/65-98-п>
5. Радкевич В.О. Ступенева професійно-художня освіта в Україні як педагогічна система / Валентина Радкевич // Неперервна професійна освіта : теорія і практика. – К., 2001. – Вип. III. – С.121–130.
6. Фурса О. О. Професійна підготовка дизайнерів у контексті неперервної освіти / О. О. Фурса // Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент: збірник наукових праць. / Ред. кол. : В. Ф. Орлов (голова) – Вип. 9 – К. : Вид-во ТОВ «ТОНАР», 2014. – С.31- 46.

ЗМІСТ ЖУРНАЛУ «ТРУДОВА ПІДГОТОВКА» ЗА 2021 РІК

УЧИТЕЛЮ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ Іван МУДРИЙ.

У закладах освіти виховувати трудолюбів і патріотів – наш обов'язок – № 1

Віталій БОЙЧУК.

Використання прогресивних ідей зарубіжного досвіду в педагогічній освіті України в контексті підготовки вчителя трудового навчання технологій № 1 Особливості змісту проекту модельної програми навчального предмета «Технології», 5–6 класи – № 2

Проект модельної програми навчального предмета «Технології», 5–6 класи – № 2

Програма навчального предмета «Технології», 5–6 класи – № 2

Ігор БІЛЕВИЧ.

Різновиди токарних різців по дереву та їх особливості – № 2

Ірина КОРЕНЕВА.

Урок трудового навчання в умовах проектно-технологічної системи – № 2

Дмитро ЛУП'ЯК.

Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках трудового навчання та технологій – № 2

Тетяна МАЧАЧА.

Дидактичний конструктор навчального предмета «Технології. 5–6 класи». За модельною програмою Д. Кільдерова, Т. Мачачі, В. Юрженка, Д. Луп'яка – № 3

Роман ГУРЕВИЧ, Майя КАДЕМІЯ, Надія ОПУШКО.

Інтеграційні тенденції в підготовці сучасного вчителя – № 3

Уляна ДОЛГА.

Проект цифровий ДЕТОКС – спосіб побудитися багатьох залежностей ХХІ століття – № 3

Тетяна МАЧАЧА.

Дидактичний конструктор навчального предмета «Технології. 5–6 класи». Частина II – № 4

Василь ТУТАШИНСЬКИЙ.

Модельна навчальна програма «Технології» – № 4

Володимир СТЕШЕНКО.

Професійна підготовка майбутнього вчителя трудового навчання в магістратурі в контексті нових стандартів – № 4

Юлія КОЛЕСНИК-ГУМЕНЮК.

Ступенева форма освіти в підготовці майбутніх викладачів професійно-художнього профілю – № 4

Софія ГУМЕНЮК.

Застосування технології ліногравюри в підготовці фахівців художнього профілю – № 4

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Федір ГРІНЧЕНКО. Реалізуємо проєкт в умовах дистанційної освіти – № 3

Ірина КОРЕНЕВА.

Проектна діяльність в умовах дистанційного навчання та карантину – № 3

РОБОТА З УЧНЯМИ

Олена САВИЦЬКА.

Вовняна акварель – № 1

Світлана БІЛЕВИЧ, Ольга ВАСИЛЕНКО.

Комплексний творчий проєкт як засіб інтеграції різнопредметних знань – № 1

Тетяна ХОРУЖЕНКО, Євгеній ОМЕЛЕЧКО.

План-конспект уроку трудового навчання на тему «Захист проєктів» – № 1

Людмила РАК, Оксана КИРИЧЕНКО.

Дистанційний формат уроки трудового навчання і технологій. Проєкт «Сумка – шопер» 7–8 клас – № 1

Уляна ДОЛГА.

Практичний підхід до реалізації досвіду роботи з теми: «Формування ключових компетентностей на уроках трудового навчання – № 2

Давид КУЗЬМИЧ.

Конструювання та виготовлення дитячих ігор. Творчий проєкт – № 3

Людмила ЧЕЧЕЛЬ.

Лялька-мотанка «Дзвіночок». Творчий проєкт, 5 клас – № 3

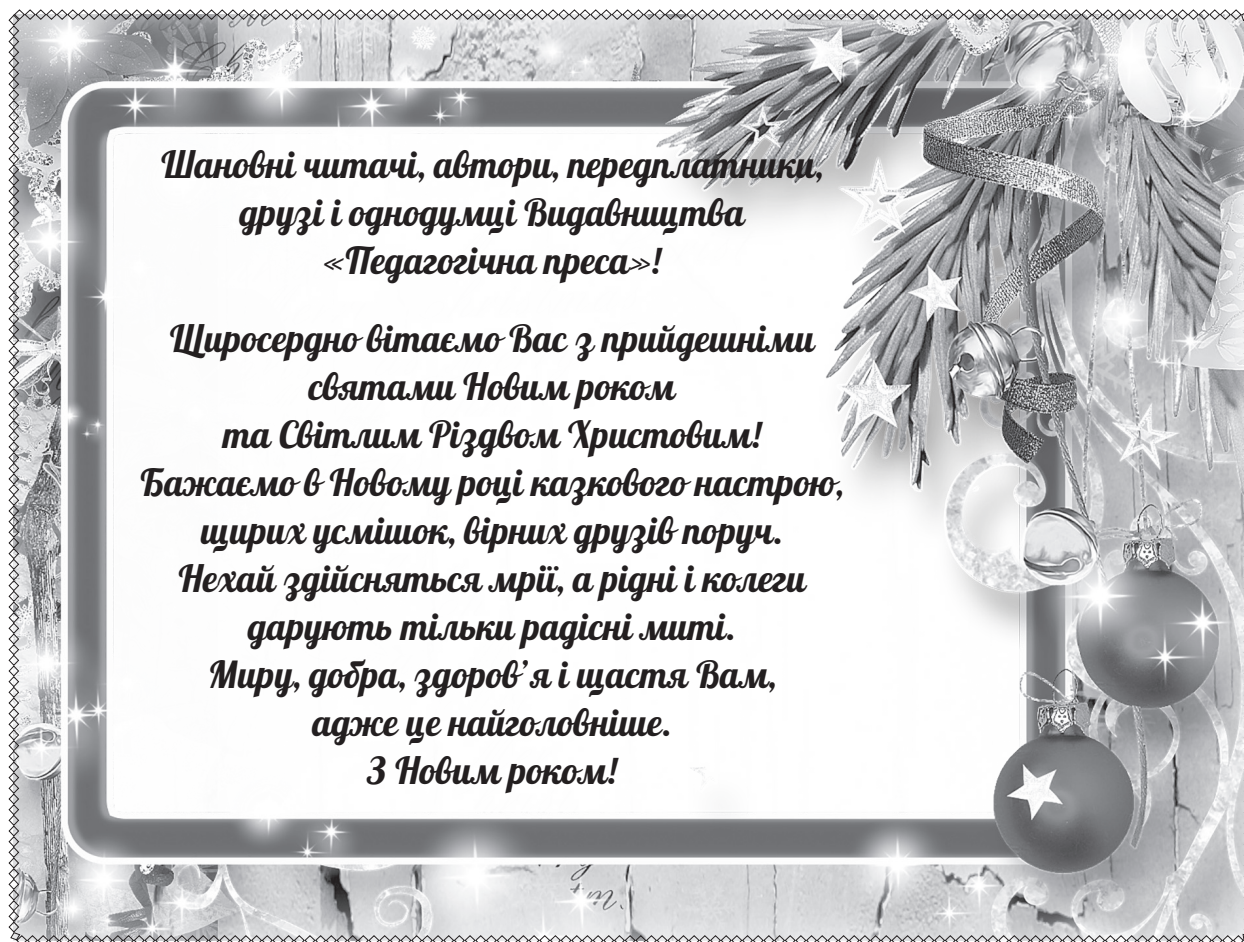
ПОЗАКЛАСНА РОБОТА

Павліна МЕЛЬНИЧЕНКО.

«Я люблю Україну» – № 2

ВІТАЄМО!

Леоніду Володимировичу Оршанському – 60 – № 1

“

УВАГА!

Відкрито онлайн-архів видань «Педагогічної преси»!
Шановні освітяни!

В умовах протидії пандемії COVID-19 пропонуємо для педагогічних працівників, методистів та студентів зручний онлайн-інструмент – доступ 24/7 до бібліотеки електронних журналів та газет
www.pedpresa.ua

Перелік наших видань:

Газети:
 «Освіта України», «Педагогічна газета України», Спецвипуск газети «Освіта України»,
 «Інформаційний збірник для освітян»;

Науково-методичні журнали:
 «Українська мова і література в школах України», «Всесвітня література в школах України»,
 «Географія та економіка в рідній школі», «Історія в рідній школі», «Математика в рідній школі»,
 «Іноземні мови в школах України», «Біологія і хімія в рідній школі», «Вища освіта України»,
 «Фізика та астрономія в рідній школі», «Фізичне виховання в рідній школі», «Професійна освіта»
 «Трудова підготовка в рідній школі», «Особлива дитина: навчання і виховання»

**З повагою,
 колектив видавництва «Педагогічна преса»**

”

Державний комітет зв'язку та інформації України ф.СП-1

ДОСТАВНА КАРТКА – ДОРУЧЕННЯ

пв	місце	літер.	На	газету
				журнал

«Трудова підготовка в рідній школі»

найменування видання _____

передплата	кількість комплектів	1
перенаддресування		

на 2022 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

поштовий індекс _____ місто _____

код вулиці _____ село _____

область _____

район _____

вулиця _____

буд.	корп.	кв.

прізвище, ініціали _____

**ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО
 ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»**

В. о. директора видавництва
 Костянтин КОРНІСНКО
Головний редактор редакції журналів
 Ніна БЕРІЗКО

Над номером працювали:
 Ніна БЕРІЗКО, Ніна ЧЕХОВСЬКА, Світлана РАДІОНОВА

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ ЖУРНАЛУ, ВИДАВНИЦТВА:
 Фактична адреса: 02094, м. Київ, вул. Попудренка, 54
 Юридична адреса: 01135, м. Київ, пр. Перемоги, 10

+38 (044) 498-10-28
 +38 (044) 498-10-29
 office@pedpresa.ua

Підписано до друку 20.12.2021 р.
 Формат 60 x 84¹/₈. Папір газет. Друк офсет.
 Умовн. друк. арк. 5,58. Обл.-вид. арк. 6,5.
 Наклад. Зам. 22498

Видруковано ТОВ «Прінстор Груп»,
 вул. Данила Щербаківського, 4,
 м. Київ, 03190